

Innledning:

En virkelighet å regne med

Jeg har lenge visst at jeg skulle skrive denne boken. Samtidig har jeg flere ganger skjøvet på skrivingen. Det har ganske enkelt ikke vært rett tid for meg for et slikt prosjekt.

En viktig årsak er spenningen jeg registrerer rundt bokens tema. Der jeg selv kommer fra, har man helt klart ikke fornektet at det foregår noe slikt som en åndelig kamp; man har verken fornektet djevelens eller de onde åndenes eksistens. Likevel er det sjelden eller aldri gitt en systematisk undervisning om disse tingene. Grunnholdningen har vært å ikke fokusere for mye på det onde.

Følgen av dette er at de fleste mangler kunnskap om den ondes strategier. Den åndelige kampen framstilles som noe abstrakt. Kanskje temaet er relevant for en slags åndelig elite, men ærlig talt mest for de overspente – og definitivt ikke for vanlige kristne.

For meg var det derfor ikke før jeg gikk inn i ulike former for lederoppdrag at jeg ble oppmerksom på mitt behov for å lære mer om den åndelige kampen. Negative ting begynte nemlig å skje rundt meg og de oppgavene i Guds rike der jeg var involvert. En uventet ulykke da vi sto på terskelen til en viktig konferanse. En nær medarbeider som ble lammet av tvil og mismot. En forandring i stemningen og atmosfæren da vi var i ferd med å innby til omvendelse og frelse.

Parallelt med disse erfaringene begynte jeg å trenge dypere inn i Bibelens tekster. Det ble tydelig for meg at et av de mest framtreddende temaer i både Det gamle og Det nye testamente nettopp er kampen mellom det gode og det onde.

I Det gamle testamente møter vi dette i fortellingen om syndefallet, der vi for første gang stifter bekjentskap med den onde i skikkelsen av

en slange – fristeren og forførereren i paradiset (se 1 Mos 3). Vi ser det også i de poetiske skildringene av Leviatan, urtidsdyret som sammen med kaosmaktene vil tilintetgjøre Guds gode ordninger (se Jes 27,1; Sal 74,12–14). Ikke minst ser vi det i Guds og Israels kamp mot avgudene, som gang på gang leder til konfrontasjoner (se 2 Mos 7–12; 1 Kong 18), og som utgjør bakgrunnen for de krigene som israelittene må kjempe mot kanaaneerne (se 2 Mos 23,23–33; 5 Mos 7,1–6).

I Det nye testamente ser vi det samme mønsteret i forkynnelsen om Guds rike, som står i vedvarende og konfliktfylt motsetning til den ondes rike. Når Jesus er ute blant menneskene, oppstår det konfrontasjoner med demonene (se Mark 1,21–28; 5,1–20; 9,14–29), og i begynnelsen av sitt virke blir han personlig fristet av den onde i ørkenen (se Matt 4,1–11). Klimaks i den bibelske åpenbaringen kommer når Jesus i Johannes' åpenbaring trer fram som rytteren på den hvite hesten og som kaster den sataniske treenigheten – djevelen, dyret og den falske profeten – i ildsjøen som brenner med svovel (se Åp 19–20).

Først da, sier Skriften, skal den åndelige kampen være over for alltid.

Vi befinner oss i strid

Her og nå betyr dette at vi, om vi vil det eller ikke, befinner oss i strid. Med apostelen Johannes' ord: «Vi vet at vi tilhører Gud, og at hele verden ligger i det onde» (1 Joh 5,19).

Så lenge vi lever her på jorden, kommer vi derfor til å være trukket inn i konflikten mellom det onde og det gode. «Deres motstander, djevelen, går omkring som en brølende løve og søker noen han kan oppsluke», skriver apostelen Peter. «Stå ham imot, faste i troen!» (1 Pet 5,8–9)

Dette er også svaret på noen av de vanligste innvendingene jeg har hørt mot at kristne skal snakke om den åndelige kampen: Er det ikke nok at vi snakker om Jesus? Har ikke Gud vunnet seier over ondskaper? Blir det ikke usunt når vi fokuserer på den onde og hans gjerninger?

Til å begynne med vil jeg slå fast at vi helt klart skal snakke mye om Jesus. Ikke minst når vi berøres av eller underviser om den ånde-

lige kampen! Jeg er også klar over at det finnes kristne miljøer der det tales for mye om det onde – der alt som skjer får en åndelig forklaring, og der det letes etter demoner under enhver busk. Rimeligvis er deler av denne bokens innhold viktigere for mennesker som befinner seg nærmere «fronten» enn for de som – rett eller feil oppfattet – lever og arbeider under mer beskyttede omstendigheter.

Men som vi allerede har sett, oppfordres vi *alle* til å yte motstand mot våre fiender. Først og fremst mot synden, men i forlengelsen også mot den ånd som er syndens og dødens fyrste (jf. Heb 2,14–15). «Stå djevelen imot, så skal han fly fra dere», skriver Jakob (Jak 4,7).

Også i Paulus sine brev er kampen et tilbakevendende tema. Mest kjent er ordene i Efeserbrevets sjette kapittel, som er utgangspunktet for apostelens undervisning om troens rustning: «For vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot maktene, mot myndighetene, mot verdens herskere i dette mørke, mot ondskapens åndehær i himmelrommet» (Ef 6,12).

Lignende formuleringer dukker opp i andre Paulus-tekster. I Romerbrevet lar apostelen oss forstå at vi må stille våre «lemmer fram som rettferdighetens våpen for Gud» (Rom 6,13). I sitt andre brev til korinterne skriver han om behovet for å kjempe «med rettferds våpen på høyre og venstre side» (2 Kor 6,7). Han tar til og med for gitt at hans mottakere av brevet er kjent med så vel Satans hensikter (se 2 Kor 2,11) som hans strategier (se 2 Kor 11,3–4. 14–15). Og når han i livets høst skriver en hilsen til sin medarbeider Timoteus, går han ikke av veien for å bruke et militært språk: «Lid ondt med meg som en god Kristi Jesu stridsmann» (2 Tim 2,3).

Kampmotivets sentrale plass i Det nye testamente understrekes også av at det er få temaer som så konkret driver oss inn mot evangeliets kjerne. Vi kommer tilbake til dette, men la meg allerede nå si at i møte med ondskapen er vi henvist til Guds ord og til Jesus, hans kors og hans blod. Konfrontasjonen med det onde innebærer ganske enkelt å snakke om og praktisere noen av Det nye testaments mest sentrale lærepunkter.

Bibelen og erfaringen

Dette betyr ikke at Bibelen er tilstrekkelig til å beskrive alle forgreninger av den åndelige kampen. Vi må også lytte til Den Hellige Ånds veiledning i øyeblikket – på samme måte som vi lytter til den samlede kristenhetens vitnesbyrd.

For noen kan dette være provoserende – nesten litt farlig. Jeg vil derfor presisere at hvert lærespørsmål som gjelder den usynlige verden, skal være forankret i den bibelske åpenbaringen. Det meste som står i denne boken, er resultater av en slik undersøkelse.

Men som med så mye annet som har med kristendommens håndverk å gjøre, er den åndelige krigføringen et område der teori og praksis må gå hånd i hånd. All ære til skrivebordsteologi, men visse ting kan man bare lære seg ved praksis.

En måte å uttrykke dette samvirket på, er at Bibelens tekster om den åndelige virkeligheten må sette *rammene* for hva vi som Guds folk har mandat til å forkynne, men at det også finnes sider som Den Hellige Ånd kan åpenbare for oss i bønnen og de personlige erfaringers verden.

Et konkret eksempel på dette er den kristne tjenesten med åndsutdrivelse. Den har vært praktisert i hele kirkens historie og har Jesus og apostlene som forbilder. Men hvordan skal vi praktisk gå fram ved en åndsutdrivelse? Det nye testamente sier at det skal skje «i Jesu navn» (se Mark 16,17). Men innebærer dette at det i de onde åndenes nærvær er nok å si «far ut i Jesu navn»? Iblant kan det skje, men mange som har forsøkt, vitner samtidig om at saken var betydelig mer komplisert enn de trodde. Her er det noe å lære som ikke framstår helt og holdent ut fra Guds ord; de bibelske instruksjonene må kompletteres med praktiske erfaringer.

Eller ta et eksempel som åndelige festepunkter og personlige åndsmakter. Altså festepunkter for demonene i den synlige verden eller karaktertrekk hos ulike slags representanter for mørkets rike – så som Antikrist, dødens ånd og Jesabels ånd. Er det noen mønstre som går igjen når vi har å gjøre med spesifikke, og til og med navngitte, deler av den demoniske verden? Mønstre som kan hjelpe oss med å identifisere hva vi har blitt påvirket av, og dermed støtte vår seier over de onde maktene? Kan vi i så fall lære av forbedere og

kristne ledere som har vandret lenger enn oss selv på denne veien?
Jeg tror det.

Sagt på en annen måte: Vi trenger å lytte til dem som har personlig erfaring med striden. Og striden blir som kjent vanligvis utkjempet ved fronten. Dermed er det logisk at det er ved fronten vi får de fleste og beste lærdommene om kampens natur – noe som verken kan eller skal komme i motsetning til et inngående bibelstudium.

Teori og praksis må gå hånd i hånd.

Noen ord om grøfter

Det skal også sies at det er grøfter å se opp for når vi snakker om dette temaet. Ofte siteres det som C.S. Lewis skriver i forordet til sin klassiker *Djevelen dypper pennen*:

Når det gjelder djevlene, kan menneskeslekten gjøre to feil som er like store, selv om de er diametralt motsatte. Den ene er at man ikke tror på deres eksistens. Den andre er at man tror på dem og nærer en overdreven og usunn interesse for dem. Selv er de like fornøyde med begge feilene og hilser en materialist og en djevlebesverger med samme glede.¹

Disse ordene er vel verdt å lytte til. Både Det gamle og Det nye testamente tar konsekvent avstand fra alle former for okkult praksis, der vi mennesker vender oss til ånde verden for å få kraft, kunnskap eller åndelig innflytelse. Det er tilstrekkelig å lese følgende ord fra Femte Mosebok for å få den bibelske holdningen klart for seg: «Det skal ikke finnes hos deg noen som lar sin sønn eller datter gå gjennom ilden. Heller ikke noen som gir seg av med spådomskunster, eller som spår av skyene eller tyder varsler eller er en trollmann. Heller ikke noen heksemester, ingen som spør en dødningemaner, ingen spåmann, ingen som gjør spørsmål til de døde» (5 Mos 18, 10–11).

Men dette er ikke alt. Det nye testamente advarer oss mot å sette oss mer inn i det okkulte selv om vi gjør det i den hensikt å studere. Jesus sier at vi skal være «kloke som slanger og enfoldige som duer» (Matt 10,16), og kanskje var det slike ord som fikk klinge med hos

Paulus da han skrev: «Ta ikke del i mørkets ufruktbare gjerninger, men refs dem heller! For det slike mennesker driver med i det skjulte, er det en skam bare å tale om» (Ef 5,11–12).

Dette er likevel ikke det samme som å være uvitende. Heller ikke skal det forveksles med å fornekte demonenes eksistens. Nei, selv om jeg er helt enig med C.S. Lewis når han skriver at vi ikke skal dyrke «en overdreven og usunn interesse» for det onde, har jeg vanskelig for å se hvordan man med et bibelsk verdensbilde skal kunne *overdrive* den usynlige verdens realitet.

Lenger ut i boken skriver Lewis derfor også om demonenes «forferdelige dilemma»: «Når menneskene ikke tror på vår eksistens, går vi glipp av alle de morsomme følger av direkte terror, og vi frambringer ingen religiøs overspenthets. På den andre siden kan vi ikke gjøre mennesker til materialister og skeptikere når de tror på oss».²

Det er altså to ulike slags grøfter her, og dermed også to ulike strategier fra fiendens side: fornektelse og religiøs overspenthets. Og det er ingen tvil om at vi i Vesten tilhører en kultur som ligger nærmere den første grøften. De fleste mennesker her tror ikke på den usynlige verden, og den mest framgangsrike strategien for den onde blir dermed å operere i det stille – for ikke å vekke unødvendig oppmerksomhet som i sin tur kan provosere fram en form for motoffensiv.

Den mest fruktbare innstillingen for den kristne kirken tror jeg derfor er å bruke tenkningen omkring inkarnasjonens mysterium. I likhet med tankene om Jesus som hundre prosent Gud og samtidig hundre prosent menneske, mener jeg at den åndelige virkeligheten rett og slett er like nærværende i våre liv som den fysiske (jf. 2 Kong 6,15–17).

Noe som derimot begrenser oss, er at vi er utrustet med sanser som kan registrere det som har å gjøre med den synlige verden. Pålitelig kunnskap om det usynlige kan vi bare få gjennom bibelordet, som utfylles av den profetiske dimensjon vi iblant kan erfare i bønnens verden.

Det finnes altså grøfter. Det finnes misbruk og åpenbare overtredelser. Men ikke noe av dette tar bort det faktum at vi som kristne bør ha en forståelse for så vel den åndelige som den fysiske virkeligheten. Mitt ønske med å skrive denne boken er så langt som

mulig å holde meg «midt på veien» – uten å miste verken salt eller nødvendig konkretisering.

Til deg som er skeptisk

Som en avslutning vil jeg henvende meg til deg som fortsatt er skeptisk. Jeg er fullt klar over hvor splittet vår kultur er i møte med det som gjerne kalles «overnaturlig». Slik har det vært siden opplysnings-tiden. Innenfor 1800- og 1900-tallets liberalteologi fornektet man alt slikt, fra englers og demoners eksistens til Jesu undergjerninger og hans fysiske oppstandelse.

Deler av dette tankegodset har bestått helt til våre dager, og det har også sneket seg inn i den kristne forsamlingen. Paradoksalt nok samtidig som nyåndelighet, hedenskap og satanisme har fått en renessanse og i dag er mer framtrедende enn på lenge. Før vi for alvor går i gang med emnet vårt, vil jeg derfor formulere sju konkrete årsaker til at vi som vestlige kristne trenger å bli oppmerksomme på den usynlige verden i alminnelighet og den åndelige kampen i særdeleshett:

1) *Den åndelige kampen stemmer med Bibelens vitnesbyrd.*

Vi har allerede sett hvordan kampmotivet går som en rød tråd gjennom hele Guds ord, og aldri er det tydeligere enn i de fire evangeliene. Også Apostlenes gjerninger, brevene og Johannes' åpenbaring refererer til en personlig ond makt som vi som troende er kalt til å stride imot.

2) *Den åndelige kampen stemmer med kirkens vitnesbyrd.*

Uavhengig av hvilken periode av kirkens historie vi studerer – om det er oldkirken, reformasjonstiden eller nyere tids vekkelsesbevegelser – ser vi at kampen mot det onde inntar en sentral plass så vel i teori som i praksis. Det eneste unntaket er kirker som preges av liberalteologi og materialisme – noe som dessverre rammer den del av verden som vi befinner oss i.

3) *Den åndelige kampen stemmer med de ikke-kristne religionenes vitnesbyrd.*

Med dette vil jeg ikke si at ikke-kristne religioner er like pålitelige som kristendommen. Men vi navigerer i det samme universet, og når så godt som alle religioner tar for gitt at det finnes både en usynlig og en synlig virkelighet, skal det gjøre oss ydmyke. Demonenes eksistens er problematisert i det sekulære vest, men den tas helt for gitt innen islam, hinduisme, folkelig buddhisme og animistiske religioner. Kan vi avvise dette som kun et uttrykk for en naiv tro eller fri fantasi? Er det ikke mer sannsynlig at det bunner i en genuin erfaring, om enn uten å ha de nøkler til seier som evangeliet gir oss?

4) *Den åndelige kampen stemmer med vår egen erfaring.*

Her tar jeg meg friheten til å skrive delvis for mine leseres regning. Men dem jeg sikter til, er ikke bare de individene som opplever å stå i kontakt med den usynlige verden. Snarere sikter jeg til det mørket som konstant velter inn over oss gjennom ulike nyhetsmedier – og innimellom også gjennom våre personlige erfaringer. Når vi får rapporter fra ulike krigsområder, når vi hører om undertrykkelse, om tortur, om seksualisert vold ... åpner det seg en avgrunn under føttene våre som mange av oss vil beskrive som direkte umenneskelig. Og tenk om det er nettopp slik? Tenk om det finnes en demonisk ondskap som er aktiv i denne verden, og som degraderer dem som gjør seg skyldige i denne type handlinger til noe ... umenneskelig. Det er helt klart at mengder av ugjerninger som er begått gjennom historien, får en betydelig bedre forklaring dersom vi inkluderer djevelen og hans håndlangere i regnestykket.

5) *Den åndelige kampen stemmer med det kristne kjærlighetsbudet.*

Et av de viktigste aspektene ved kristent disippelskap er det kallet vi har fått til å vise kjærlighet mot våre medmennesker (se Rom 13,8–10). Apostelen Johannes går så langt at han slår fast at Gud selv er kjærlighet (se 1 Joh 4,8.16). Samtidig vet vi at det er vanskelig å elske. Det er mye som kan gjøre oss bitre på an-

dre mennesker – spesielt på dem som har gjort noe vondt mot oss. Men her kommer Bibelens ord oss til unnsetning om den åndelige kampen. Vi har tidligere lest apostelen Paulus' ord om at kampen ikke er «mot kjøtt og blod» – altså mot mennesker – men mot «ondskapens åndehær i himmelrommet» (Ef 6,12). Denne innsikten om hvem som er vår virkelige fiende kan hjelpe oss til å legge hatet og bitterheten til side. Som kristne er det vårt kall å se bortenfor de fysiske realitetene. Bare på den måten blir Jesu ord mulige å praktisere: «Elsk deres fiender [...] og be for dem som mishandler dere og forfølger dere» (Matt 5,44).

6) *Den åndelige kampen pågår uavhengig av om vi regner med den eller ikke.*

Som med all Bibelens undervisning, er det i siste instans opp til oss selv om vi vil ta hensyn til den åndelige kampen eller ikke. Selvsagt er det også slik at intensiteten i denne kampen kan variere – blant annet avhengig av vårt kall og hvordan vi lever våre liv. Men den konkrete følgen av å se bort fra den ondes angrep er i mange tilfeller at han får *større* snarere enn mindre handlingsrom. Prisen for vår kunnskapsmangel kan dermed bli høy.

7) *Den åndelige kampen kan vinnes.*

Dette leder oss inn på det sjuende og siste punktet: Utelater vi den åndelige kampen fra vår bevissthet, risikerer vi å utsette oss selv for ting som vi med kunnskap og åndelig dømmekraft kunne ha sluppet. Det nye testamentes undervisning om troens rustning sikter jo til at vi skal stå imot fiendens angrep (se Ef 6,11). Om vi ikke engang forstår at vi befinner oss i strid, er risikoen stor for at vi neglisjerer våre åndelige våpen og på den måten går på unødvendige nederlag i våre liv og i vår kristne tjeneste.

Det er derfor denne boken handler om den åndelige kampen – og hvordan den kan vinnes.